

Gwerthusiad beirniadol a nodi'r camau dysgu ac addysgu nesaf gan ganolbwyntio ar astudiaeth achos am ddysgwr unigol neu grŵp o ddysgwyr, wedi'i seilio ar ddigwyddiad critigol a arsylwyd.

Cyflwyniad

Mae addysgu da yn cael ei ddatblygu drwy archwilio arferion yr addysgwr a deall y rhagdybiaethau a'r gwerthoedd sy'n sail iddi (British Educational Research Association BERA, 2014 t. 20). Disgrifia John Dewey'r arfer fel yr allu i adfyfrio a meddwl yn gritigol drwy fod a meddwl agored, meddu cyfrifoldeb personol a'r gallu i ymroi i'r gwaith o lwyrfyd calon (Dewey, 1993). Wrth gwrs, mae llawer o wahanol modelau o adfyfrio a bwriadaf drafod a beirniadu sawl damcaniaeth gwahanol gan roi ffocws ar ddigwyddiad critigol a arsylwyd.

Yn unol ag arsylwi'r addysgu, mae'n hanfodol ein bod hefyd yn rhoi ffocws ar y dysgu. Er mwyn allu trafod a beirniadu'n gritigol gywir, rhaid i ni hefyd arsylwi ymateb a datblygiad y dysgwyr unigol i'r gwahanol ddulliau o addysgu. Fel bodau dynol, rydym i gyd mewn tro yn cael ein paratoi ar gyfer y byd gan ffactorau megis ein treftadaeth ddiwylliannol a biolegol, ein hiaith a'n cymdeithas (Barbara Rogoff, 2003) ac mae pob un o'r ffactorau yma yn cael effaith gwahanol ar y ffordd mae pawb yn dysgu a datblygu. Mae pob ffactor yn gallu cael effaith gwahanol yn ddibynnol ar amgylchiadau personol y dysgwr (Bronfenbrenner, 1979).

Mae Cohen, Manion a Morison yn disgrifio astudiaeth achos fel digwyddiad unigol mewn sefyllfa real gyda phobl go iawn. Dywed ei fod yn ffordd mwy effeithiol i helpu pobl ddeall cysyniadau yn hytrach na chyflwyno damcaniaethau haniaethol (Cohen, Manion and Morison, 2007, t. 253).

Mae digwyddiad critigol yn ddehongliad o arwyddocâd digwyddiad ac fe'u gwneir yn ddigwyddiadau critigol drwy eu dadansoddi (Tripp, 1993).

Y Rôl Adfyfrio Beirniadol

Yn dilyn cyflwyniad y Cwricwlwm Newydd i Gymru 2021 ac effeithiau Covid-19, mae athrawon dan fwy o straen i sicrhau eu bod yn cyflawni'r pedwar diben o greu "dysgwyr galluog ac uchelgeisiol, unigolion iach a hyderus, cyfranwyr mentrus a chreadigol a dinasyddion egwyddorol a gwybodus" (Gwefan HWB). Mae hyn yn cael ei adlewyrchu yn yr hyn sy'n ddisgwyliedig o ddarpar athrawon. Tynna hyn sylw at bwysigrwydd yr addysgeg o addysgu fel proffesiwn gan ei fod yn broffesiwn sydd yn newid ac yn addasu o hyd. Dywed Orchard et al fod yr addysgwr proffesiynol yn gallu beirniadu'r weithred gywir mewn cyd-destun ysgol ac ystafell ddosbarth amrywiol o sail fwy dibynadwy na greddf neu synnwyr cyffredin. Mae hyn oherwydd eu bod yn gallu tynnu ar fframwaith cysyniadol cydlynol wedi'i feddwl yn ofalus ac ar wybodaeth am ymchwil empeiriaidd wedi'i phrofi'n dda ag ystyried egwyddorion moesegol i gyrraedd penderfyniadau yn y dosbarth (Orchard et al, 2015).

Mae sawl gwahanol model arfer adfyfyriol. Mae Bell yn nodi bod adfyfyrio beirniadol yn gyfle da i athrawon ymchwilio astudiaethau achos, sydd allan o'i rheolaeth, mewn cyfnod byr o amser (Bell, 1996 t. 8). Mae hyn yn gyfle da iddynt ymchwilio ag adlewyrchu ar yr astudiaeth achos er mwyn allu dysgu wrthynt (Bell, 1996 t. 8). Fel darpar athrawes, credaf fod hyn yn ddefnyddiol iawn.

Mae model arfer adfyfyriol Kolb yn nodi bod y cylch dysgu yn pwysleisio arsylwi adfyfyriol fel ffordd o ddadansoddi a dod i gasgliadau yn sgil profiad. Y nod yw mynd â'r dysgu hwn i mewn i brofiadau newydd, gan gwblhau'r cylch (Kolb, 1975 a 1984). Tra bod model arfer adfyfyriol Gibbs yn nodi bod gan y cylch adfyfyriol chwe cham pendant, gan arwain o ddisgrifiad o'r digwyddiad/profiad hyd at gasgliadau a phethau i'w hystyried ar gyfer digwyddiadau'r dyfodol (Gibbs, 1988). Cam Schon i ffwrdd o'r syniad o 'gylch' ac mae ei model arfer adfyfyriol ef yn sôn am ystyried adfyfyrio wrth weithredu (yn ystod digwyddiad neu brofiad) ynghyd â'r adfyfyrio sy'n digwydd wrth edrych yn ôl (ar ôl y digwyddiad) (Schon, 1978). Yn olaf, cyniga Brookfield pedwar lens y gall athrawon eu defnyddio mewn proses o adfyfyrio beirniadol: (1) yr hunangofiannol, (2) llygaid y myfyrwyr, (3) profiadau ein cydweithwyr, a (4) llenyddiaeth ddamcaniaethol (Brookfield, 1998 a 2005).

### Arsylwi Cyd-destun yr Ysgol a'r Ystafell Ddosbarth

Wrth arsylwi, bu'n disgwyl i ni ddilyn canllawiau ymchwil mewn addysg ar gyfer adrodd yn ôl ar y wybodaeth yn yr aseiniad, gan gynnwys cadw'r wybodaeth am yr ysgol ac unrhyw ddisgyblion yn anhysbys (BERA, 2018).

Arsylwais mewn ysgol gyfun ddwyieithog i ddysgwyr rhwng un ar ddeg a deunaw oed mewn dalgylch gwledig eang yng Ngorllewin Cymru. Mae gan yr ysgol oddeutu 900 o ddisgyblion ag oddeutu 160 o ddisgyblion yn y chweched ddosbarth. Yn gyffredinol, nid yw'r dysgwyr yn dod o ardaloedd llewyrchus nac ardaloedd sydd o dan anfantais economaidd. Daw lleiafrif o ddysgwyr o gartrefi Cymraeg ond mae bron pob dysgwr yn siarad Cymraeg yn rhugl. Mae'r ysgol yn derbyn dysgwyr o'r ystod lawn o allu (Estyn, 2017). Ar hyn o bryd, mae'r ysgol yn ysgol arloesol ac yn gweithio gyda Llywodraeth Cymru ac ysgolion eraill i fwrw ymlaen gyda datblygiad y cwricwlwm cyfredol a dysgu proffesiynol (Llywodraeth Cymru, 2016-2017).

Yn ystod y cyfnod arsylwi, ddilynais ddosbarth o allu cymysg ym mlwyddyn 8. Roedd tua 28 o ddisgyblion yn y dosbarth yn gymysg o fechgyn a merched. Cefais gyfle i arsylwi gwersi Mathemateg, Saesneg, Ffrangeg, Addysg Grefyddol, Gwyddoniaeth a Hanes yn ogystal a gwersi mwy ymarferol megis Ymarfer Corff a Chelf. Galluogodd hyn i fi ddod i nabod y dosbarth a'r dysgwyr fel grwp ac unigolion yn dda dros y ddau ddiwrnod arsylwi.

Wrth arsylwi, fe wnes i gadw cofnod manwl o fy mhrofiad. Rwyf wedi nodi tri digwyddiad critigol penodol ac wedi trafod dau gyda fy nghyd myfyrwyr (Atodiad 1). Wedi gwerthuso ac adfyfrio ar fy nodiadau ac ar fy mhrofiad, rwyf wedi penderfynu ffocysu ar ddigwyddiad wnaeth ddigwydd yn ystod gwers Hanes.

### Digwyddiad critigol yn gysylltiedig â Phedwar Diben Donaldson

Yr astudiaeth achos rwyf am ganolbwyntio arni yn ystod yr aseiniad yma yw'r dechneg o ailadrodd ac adolygu fel dull addysgu effeithiol. Arsylwais y dechneg yma yn cael ei ddefnyddio droeon, ond rwyf am ganolbwyntio ar y wers Hanes.

Nodais uchod mai dosbarth blwyddyn 8 bues i'n arsylwi. Digwyddodd yr achos penodol yma yn ystod gwers Hanes ar ddiwedd y dydd. Gan mae gwers olaf y dydd oedd hwn, sylwais fod llawer o'r dysgwyr wedi dechrau blino a cholli ffocws ac amynedd. Mae hyn yn andros o nodweddiadol ar gyfer yr aseiniad yma gan ei fod yn amlygu effeithlonrwydd y dechneg.

Dechreuodd yr athrawes y wers drwy chwarae gem o Bingo gyda'r dysgwyr. Nod y gem

oedd adolygu'r termau ar y thema 'Mudo' a ddysgwyd yn ystod y wers ddiwethaf. Roedd hi wedi nodi sawl term gwahanol ar y cardiau Bingo, ac roedd disgwyl i'r dysgwyr rhoi croes trwy'r term cywir wrth iddi hi eu disgrifio neu eu hesbonio. Galluoga hyn iddynt adeiladu ar ddysgu blaenorol. Mae'n bwysig nodi mai nid y 'gym Bingo' sy'n nodweddiadol yma, ond y cysyniad o ddechrau gwers gyda tasg adolygu ac atgyfnerthu cynnwys gwersi blaenorol.

Denodd y gem sylw'r dysgwyr yn syth ac roedd pob un yn eiddgar i ymroi eu gorau a chwarae'r gem. Nodais fod y gem wedi gorfodi'r dysgwyr i ofyn cwestiynau ehangach hefyd, gan ddangos bod y gem wedi magu diddordeb a'u gorfodi i feddwl dros eu hun, yn adolygu ac yn atgyfnerthu'r hyn roeddent wedi dysgu yn flaenorol ac yn dysgu cynnwys pellach. Mae hyn yn unol gyda'r pedwar diben gan alluogi'r dysgwyr i ddatblygu tuag at fod yn "ddysgwyr uchelgeisiol sy'n ymholgar ac yn mwynhau datrys problemau" ac yn "gyfranwyr mentrus, creadigol sy'n mentro'n bwyllog"(Gwefan HWB).

Mae'r Cwricwlwm Cyfredol i Gymru, gan ddilyn Adolygiad Donaldson, yn awgrymu pedwar diben allweddol. Dywed Donaldson "if generally supported, they should guide all future decisions about national and local educational priorities and underpin all teaching and learning in Wales" (Donaldson, 2015). Dylai'r pedwar diben fod yn ddyhead ac yn nod terfynol ar gyfer y cwricwlwm a gynllunnir gan ysgolion (Gwefan HWB).

Arsylwais sawl dull arall o adolygu ar ddechrau'r wers yn ystod fy nghyfnod yn yr ysgol. Er enghraifft, fe ddechreuodd yr athro Saesnes y wers Saesneg gan ofyn i'r dysgwyr nodi 5 pwynt bwled yn eu llyfrau am yr hyn a ddysgwyd yn ystod y wers flaenorol ac fe ddechreuodd yr athrawes Mathemateg y wers gyda cwestiynau cyflym ar y bwrdd gwyn i'r dysgwyr gwblhau tro fod pawb yn cyrraedd.

### Adolygiad Llenyddiaeth

Wrth arsylwi'r dasg cychwynnol ar ddechrau'r wers, nodais mai prif nod y dasg oedd annog a chynorthwyo'r dysgwyr i gofio'r termau'n hir dymor er mwyn gallu adeiladu ar y dysgu a'r dilyniant. Arweiniodd hyn at ymchwiliad i'r Cof Tymor Byr yn erbyn y Cof Tymor Hir gan gofio ein bod ni fel athrawon, a darpar athrawon, yn aneli o hyd i addysgu cynnwys sy'n aros yn y cof yn hirdymor. Y gwahaniaeth rhwng y Cof Tymor Byr a'r Cof

Tymor Hir yw bod y Cof Tymor Byr yn gallu storio ychydig bach o wybodaeth a ddigwyddid yn y gorffennol diweddar yn y cof. Mae'r Cof Tymor Hir yn gallu cynorthwyo'r ymennydd i storio a chofio mwy o wybodaeth hirhoedlog o'r gorffennol. Mae R. C. Atkinson a R. M. Shiffrin yn diffinio'r Cof Tymor Byr fel "cof gweithio'r pwnc"; hynny yw, mae'n derbyn mewnbynnau cyffredinol pob dydd ac yn dethol o'r gofrestr synhwyraidd a'r Cof Tymor Hir (R. C. Atkinson a R. M. Shiffrin, 1968). Bwriadaf ddarganfod y dull mwyaf effeithiol er mwyn gwneud hyn yn llwyddiannus. DIFFINIAD COF TYMOR HIR

Mae J. B. Watson yn dadlau bod cofio hirdymor yn dibynnu ar amllder a diweddariad. Awgryma Watson mai drwy amllder a diweddariad mae gwybodaeth yn symud o'r Cof Tymor Byr i'r Cof Tymor Hir (J. B. Watson). Hynny yw, drwy ailadrodd a defnyddio'r wybodaeth yn aml ac yn ddiweddar, mae gwybodaeth yn symud o'r Cof Tymor Byr i'r Cof Tymor Hir. Mae hyn yn unol gyda'r dull roedd yn cael ei ddefnyddio gan yr athrawes yn y wers Hanes. Er hyn, dadleua J. Peterson bod dadl Watson yn cydbwyso yn union yn erbyn eu hunain o ran effeithiau cadarnhaol a negyddol. Ymhelaetha ar hyn drwy nodi nad yw'r ffactorau amllder a diweddariad yn chwarae unrhyw rôl yn y weithred o ddysgu a chofio hirdymor gan ei fod wedi'i haddasu o ddrysfa feddylol (J. Peterson, 1922). Deg blwyddyn yn ddiweddarach amlyga Thorndike ar hyn ac mae'n cyrraedd casgliad hollol negyddol ynglyn ag amllder a diweddariad. Noda Thorndike bod amllder a diweddariad yn gallu cael dylanwad hollol gyferbyniol a negyddol ar ddysgwyr. Dywed na all hyn fod yn effeithiol heb y cysyniad o 'berthyn' i'r wybodaeth neu brofiadau sy'n ymwneud a'r wybodaeth. Mae Thorndike hefyd o'r farn bod gwobrau a chosbau, fel ei gilydd, yn gallu bod yn nodweddiadol o fewn rhinwedd yr amodau a'r gweithgareddau y maent yn cael eu ddefnyddio. Dywed bod gwobrau yn gyffredinol yn tueddu i gynnal a chryfhau unrhyw gysylltiad sy'n arwain atynt tra bod cosb yn aml yn tueddu i symud i rywbeth arall (Professor E. L. Thorndike, 1932). Mae hyn yn awgrymu bod angen gwneud mwy na ond ailadrodd ac adolygu er mwyn gallu cofio gwybodaeth yn hirdymor. Cytuna Skinner gan ddadlau nad yw hi'n hawdd dangos bod amllder a diweddariad yn effeithiol ac yn wir ar gyfer pawb fel dull yn annibynnol. Dywed bod angen ystyried ffactorau amgylcheddol perthnasol megis diffyg bwyd neu gwsg hefyd (B. F. Skinner, 1972). Awgryma hyn bod angen treiddio'n ddyfnach i'r dysgwyr fel unigolion yn hytrach na defnyddio dulliau cyffredinol. O ongl ychydig wahanol, mae model Atkinson a Shiffrin o symud gwybodaeth o'r Cof Tymor Byr i'r Cof Tymor Hir yn ymchwilio fframwaith damcaniaethol y cof dynol yn gyffredinol. Yn syml, awgryma Atkinson a Shiffrin po hiraf y bydd eitem yn aros yn y cof, y

mwyaf tebygol y bydd yn cael ei throsglwyddo i'r Cof Tymor Hir. Gweler atodiad 2<sup>1</sup> sy'n ddisgrifiad gweledol o'i damcaniaeth ar yr y Cof Tymor Byr yn erbyn y Cof Tymor Hir (R. C. Atkinson a R. M. Shiffrin, 1968). Er gwaethaf pŵer esboniadol model Atkinson a Shiffrin, roedd nifer o faterion na allai'r model hwn eu datrys, gan achosi beirniadaeth ohono. Er enghraifft, mae'r model hwn yn awgrymu po hiraf y bydd eitem yn aros yn y cof, y mwyaf tebygol y bydd yn cael ei throsglwyddo i'r Cof Tymor Hir. Ond, mae astudiaethau fel rhai Tulving a Pearlstone (1966) a Craik and Watkins (1973) yn dangos nad yw'r berthynas honno'n bodoli o gwbl (Tulving a Pearlstone, 1966 a Craik and Watkins, 1973.) Mae Tacsonomeg Bloom yn ddyfais effeithiol i annog dysgwyr i feddwl yn feirniadol, i ddadansoddi, i werthuso gwybodaeth ac i fod yn greadigol. Ond, er mwyn allu datblygu'r sgiliau yma'n effeithiol, noder o lefelau is y pyramid bod rhaid i'r dysgwyr allu cofio, deall a chymhwysu gwybodaeth yn effeithiol gyntaf cyn gallu symud i'r sgiliau a nodwyd ar y lefelau uwch (Bloom, 2001). Cytuna Tacsonomeg Bloom felly gyda dysgu ar gyfer y Cof Tymor Hir gan ei fod yn annog dysgwyr ar y trywydd cywir i anelu tuag at y sgiliau uwch. Mae'n rhaid sicrhau nad ydym yn anwybyddu'r lefelau is ond yn hytrach yn ei gweld fel sylfaen i dysgu a dilyniant pellach. Cytuna Rosenshine gyda Watson gan ddadlau bod 'adolygiad dyddiol' yn hollbwysig ar gyfer cofio hirdymor. Ymhelaetha trwy dweud bod rhoi gweithgaredd i'r dysgwyr sy'n gwneud iddynt feddwl am ddysgu blaenorol yn hanfodol. Dywed hefyd bod gwneud hyn ar ddechrau gwersi yn ddefnyddiol a dyllir athrawon parhau i wneud yr ailymweld yma yn wythnosol ac hyd yn oed yn fisol (Rosenhine, 2012).

Noder sut mai ysgolheigion wedi datblygu'r egwyddor gwreiddiol dros amser i ganolbwyntio ar fwy na'r egwyddor sylfaenol o amllder a diweddariad yn unig. Mae hyn yn unol a Donladson a'r Cwricwlwm Cyfredol i Gymru sydd wedi datblygu'r egwyddor ymhellach fyth (Donaldson, 2015).

Yn bellach, mae'r ysgolheigion sy'n perthyn i'r Ysgol Adeileddiaeth yn nodi bod rhaid i ddysgwyr adeiladu ar ddysgu eu hunain yn ogystal a chofio dysgu blaenorol yn hirdymor. Y cofio hirdymor yw'r egywddor sylfaenol i'r dysgu pellach. Y nod felly, yw dysgu ar gyfer dealltwriaeth pellach. Mae hyn yn atgyfnerthu'r hyn wnes i arsylwi ar ddechrau'r wers Hanes ac yn estynedig i'r dasg cychwynnol. Mae Jean Piaget yn dadlau mai trwy "gwneud" a "datblygu ar ddealltwriaeth" eu hun mae dysgwyr yn dysgu orau. Hynny yw,

---

bod y dysgwyr yn gwella eu deallusrwydd wrth adeiladu eu strwythurau eu hun, gan ddibynnu ar gydgysylltiadau mewnol a blaengar ag ar wybodaeth a gafwyd mewn gwersi neu brofiadau blaenorol (Piaget, 1976). Cydlyn hyn gyda phedwar diben Donaldson, ac yn benodol, y nod o greu “ddysgwyr uchelgeisiol sy’n ymholgar ac yn mwynhau datrys problemau” ac yn “gyfranwyr mentrus, creadigol sy’n mentro’n bwyllog”(Gwefan HWB). Yn wahanol i syniad Piaget, rho Lev Vygotsky mwy o bwyslais ar ddysgu cymdeithasol a’r tueddiad i ragflaenu datblygiad. Dadleua Vygotsky y "mae dysgu yn agwedd angenrheidiol a chyffredinol ar y broses o ddatblygu swyddogaeth ddiwylliannol drefnus, benodol seicolegol ddynol" (Vygotsky, 1978 t. 90). Sonia Vygotsky hefyd am y Parth Datblygiad Procsimol (ZPD) fel adeiladwaith allweddol yn eu theori ar ddysgu a datblygiad y dysgwyr yn y byd addysg. Diffinia’r Parth Datblygiad Procsimol fel y gofod rhwng yr hyn y gall dysgwr ei wneud heb gymorth a'r hyn y gall dysgwr ei wneud gydag arweiniad oedolion neu mewn cydweithrediad â chyfoedion mwy galluog. Dywed “the distance between the actual developmental level as determined by independent problem solving and the level of potential development as determined through problem solving under adult guidance or in collaboration with more capable peers” (Vygotsky, 1978 t. 86). Mae Ferre Laevers yn mynd cam ymhellach eto ac yn nodi mai cymysgedd o’r ddau sydd angen. Edrycha Laevers yn agosach ar y ddau barth datblygu; gwybodaeth gorfforol a gwybyddiaeth gymdeithasol gan roi ffocws ar bedwar categori; gwybodaeth, sgiliau, agweddau ac agweddau (Laevers, 1998 t 69-86). Dadleua Dewey dros bwysigrwydd y dysgwyr yn adeiladu ar eu dysgu a’u gwybodaeth eu hun ac felly tybiaf ei fod yn cytuno gyda’r syniad o ailadrodd ac atgyfnerthu gwybodaeth ar ddechrau gwers fel ei bod yn haws adeiladu ar hyn yn ystod y wers (Dewey, 1993). Mae’r dull addysgu wnes i arsylwi, felly, yn enghraifft gadarn o’r damcaniaeth adeiladol. Roedd y dasg cychwynnol o adolygu’r termau ar ffurf gem yn rhoi’r cyfle gorau posibl iddynt adeiladu ar eu dysgu eu hunain yn y ffurf symlaf posibl.

Trwy ymchwilio, a chyfuno’r hyn rydym wedi trafod hyd yn hyn, sylwais sut all y math yma o dasg arwain at asesu at gyfer dysgu ar ffurf asesu ffurfiannol. Yn unol a pharth datblygiad procsimol Vygotsky, mae’n hawdd dadlau bod dysgu yn rhywbeth sy’n digwydd y tu mewn i bennau’r dysgwyr ac felly dydym ni fel athrawon ddim o hyd yn ymwybodol o ddealltwriaeth neu datblygiad y dysgwyr (Vygotsky, 1978). Ond, drwy asesu ffurfiannol, a darparu adborth effeithiol, mae’n bosib cofnodi datblygiad dysgwyr fel unigolion ac fel dosbarth er mwyn gallu cynllunio’n briodol gyfer dilyniant. Credaf y gall y math yma o dasg gynhyrchu data defnyddiol i’r addysgwr. Trwy gynllunio’n ofalus, mae’n

bosib defnyddio'r dasg i ddangos pwy sydd wedi dysgu beth a pa bynciau penodol sydd angen fwy o sylw. Dadleua D Wiliam bod asesu ffurfiannol yn cael llawer mwy o effaith ar gyflawniad dyasgu a datblygiad addysgol na'r mwyafrif o ddiwygiadau eraill (D William, 2018). Tro bod Hattie o'r farn mai'r adborth sy'n bwysig yn hytrach na'r dasg, ac mae'n dweud bod adborth yn ganlyniad i berfformiad unigolion. Mae'n dadlau bod adborth yn bwydo o wallau ond bod adborth cadarnhaol, yn arwain at ychydig, neu ddim, canlyniadau cadarnhaol o gwbl (J Hattie, 2019). Ysgrifenna B Rosenshine mai cymysgedd o adborth, perchnogaeth o'i gwaith ei hunain a monitro yw'r allwedd ar gyfer asesu ffurfiannol sy'n arwain at ddysgu a dilyniant llwyddiannus (Rosenshine, 2012).

### Adfyfrio, Gwerthuso, a'r Camau Nesaf

Rwyf bellaf wedi arsylwi, ymchwilio a dadansoddi. Felly, yn dilyn awgrymiad Tripp, rhaid i fi nawr gynllunio'r camau nesaf ar gyfer datblygu. Fe ddarpar athrawes, rwyf yn awyddus i wneud hyn o'r cychwyn cyntaf.

Sylweddolais yn ystod fy nghyfnod arsylwi fy mod am fabwysiadu'r cysyniad o adolygu neu atgyfnerthu gwybodaeth ar ddechrau gwrs. Mae damcaniaeth Vygotsky am y parth datblygiad procsimol yn unol gyda'r ymchwil rwyf wedi gwneud i mewn i'r dull yma o addysgu a dysgu wedi fy rhoi ar y trywydd cywir i ddeall beth yw'r camau nesaf sydd angen i mi ei wneud er mwyn allu defnyddio'r dull yn y modd mwyaf effeithiol yn fy ystafell ddosbarth (Vygotsky, 1978).

Yn gyntaf, rwyf wedi dysgu wrth wraidd adolygu ar ddechrau gwrs, mae pwysigrwydd sicrhau bod gwybodaeth yn cael ei drosglwyddo i'r Cof Tymor Hir fel bod y dysgwyr yn gallu cofio'r wybodaeth yn hirdymor ac yn gallu adeiladu ar hyn yn gyson. Dyna yn union yw ein nod fel addysgwyr. Er mwyn gwneud hyn yn effeithiol, rhaid sicrhau ein mod yn gwneud mwy na throsglwyddo gwybodaeth yn aml a ddiweddar (J. B. Watson) ond ein bod ni hefyd ystyried ffactorau amgylcheddol perthnasol y dysgwyr (B. F. Skinner). Er mwyn gwneud hyn yn llwyddiannus, bwriadaf ystyried pob dysgwr fel unigolyn wrth baratoi'r tasgau cychwynnol. Deallaf ni fydd rhai dysgwyr yn gyfforddus gweithio ar ffurf 'gem' ac yn dioddef diffyg hyfer drwy wneud hynny. Ar gyfer y dysgwyr yma, mae angen ystyried tasgau mwy annibynnol fel yr enghraifft arsylwyd yn y wers Saesneg. Medraf hefyd ystyried os yw'r tasgau yn gweithio'n well ar gychwyn y wers, yn dilyn trafodaeth

cyffredinol gyda'r dosbarth, neu ar ddiwedd gwrs. Yn y pendraw, y prif ffocws yw annog cofio hirdymor.

Yn ail, mae fy ymchwil wedi arwain at drafodaeth ynghylch yr ysgol adeiladol a phwysigrwydd rol y dysgwr yn eu dysgu eu hun trwy adeiladu ar yr hyn maent yn gwybod eisoes. Tra bod y syniad o adolygu trwy chwarae gem o Bingo ar ddechrau gwrs yn bendant yn canolbwyntio ar y cysyniad o'r dysgwyr yn cymryd cyfrifoldeb, nid yw'n galluogi lle i'r dysgwyr adeiladu ar y wybodaeth a ddysgwyd yn flaenorol. Felly, er mwyn sicrhau gwneud hyn yn llwyddiannus, bwriadaf ofyn i'r dysgwyr nodi geiriau eu hun ar y cerdyn Bingo yn hytrach na darparu un wedi'u wneud yn barod. Fel tasg ychwanegol, o bosib ar ddiwedd y wers, byddaf yn gofyn i'r dysgwyr ysgrifennu ystyr pob term wrth ymyl y gair. Bydd hyn yn annog y dysgwyr i feddwl dros eu hun yn unol gyda damcaniaeth Piaget ac yn arwain i ddatblygiad y pedwar diben o fod yn "gyfranwyr mentrus, creadigol" ac yn "gallu egluro'r syniadau a chysyniadau y maen nhw'n dysgu amdanyn nhw" (Gwefan HWB).

Yn olaf, wedi dysgu mwy am effeithlonrwydd asesu ar gyfer dysgu, bwriadaf ddefnyddio'r math yma o dasg i gynnal aseiniad ffurfiannol yn y dosbarth. Yn dilyn ymchwil Wiliam, byddaf yn gofyn i'r dysgwyr marcio gwaith ei gilydd gan mai "ysgogi myfyrwyr fel perchnogion eu dysgu eu hunain yw'r cam pwysicaf." (D Wiliam, 2018). Ar ddiwedd y dasg, byddaf yn gofyn am adborth wrth y dysgwyr cyn casglu'r dasg a'i ddadansoddi er mwyn fy mod yn gallu darparu adborth sy'n bwydo o'r gwallau yn unol ag ymchwil Hattie (Hattie, 2019). Bydd hyn yn fy ngalluogi i gynllunio'r gwrsi nesaf yn briodol er mwyn sicrhau cynnydd yn dysgu pob un o'r dysgwyr fel unigolion ac fel dosbarth. Fel enghraifft arall, yn hytrach na chwarae gem adolygu ar ddechrau gwrs, bwriadaf baratoi taflennu gwaith gydag amryw o gwestiynau gwahanol arnynt yn seiliedig ar gynnwys sydd wedi cael ei ddysgu eisoes. Drws nesaf i'r cwestiwn, ac ateb, byddaf yn mewnosod tair colofn wahanol; un yn dweud fi, un yn dweud ffrind ac un yn dweud llyfr. Wrth werthuso'r atebion, byddaf yn gwybod bod angen i fi ganolbwyntio ar y cwestiynau wnaeth mwyafrif y dosbarth ddefnyddio llyfr ar gyfer ateb. Bydd hyn hefyd yn rhoi cyfle i'r dysgwyr adolygu a gweithio gydag eraill, eto, yn cysylltu gyda phedwar diben Donaldson.

### Casgliad

Yn ystod fy nghyfnod arsylwi, fe nodais y tasgau adolygu ar ddechrau'r gwersi, ac yn benodol ar ddechrau'r wers Hanes, fel dull effeithiol i ddechrau gwers. Anogodd y dull y dysgwyr i ddwyn i gof ac i adeiladu ar yr hyn roeddent yn gwybod eisoes. Roedd hefyd yn ffordd effeithiol o sicrhau amllder a derbynioldeb cynnwys a gwybodaeth. Nodais gysylltiad rhwng y dull, gofynion y Cwricwlwm Cyfredol i Gymru a fy ngwaith ymchwil. Er i mi nodi'r dull fel un effeithiol, o ymchwilio, rwyf wedi dysgu camau ychwanegol sydd rhaid gweithredu er mwyn gwneud y weithred yn un hollol effeithiol ar gyfer pob un dysgwr. Golygir hyn fy mod wedi llwyddo i werthuso'r dull addysgu drwy ddefnyddio'r fethodoleg o arsylwi astudiaeth achos fel digwyddiad unigol mewn sefyllfa real gyda phobl go iawn (Cohen, Manion and Morison, 2007, t. 253) a'u ddadansoddi er mwyn eu wneud yn ddigwyddiad critigol (Trip 1993). Trwy ddefnyddio'r fethodoleg yma rwyf hefyd wedi gallu cysylltu'r dull â fy rôl fel ymchwilydd critigol gyda'r ymarferydd adfyfyriol yng Nghymru a'r Safonau Proffesiynol newydd ar gyfer Addysgu ac Arweinyddiaeth (Llywodraeth Cymru, 2019). Cefais gyfle bythgofiadwy i arsylwi athrawon galluog a phrofiadol iawn wrth ei waith ac rwyf nawr wedi cael y cyfle i gyferbynnu a gwneud croesgyfeiriadau rhwng yr hyn wnes i arsylwi a'r Safonau Proffesiynol newydd ar gyfer Addysgu ac Arweinyddiaeth. Gan ddefnyddio hyn a fy ngwaith ymchwil, a'i chysylltu gyda damcaniaethau addysgu a dysgu ehangach, rwyf yn hyderus fy mod wedi cymryd y cam cyntaf ar fy natblygiad proffesiynol fel athrawes gymwysedig.

Fel dywed Igancio Estrada, "If a child can't learn the way we teach, maybe we should teach the way they learn" (Igancio Estrada, 2014).

